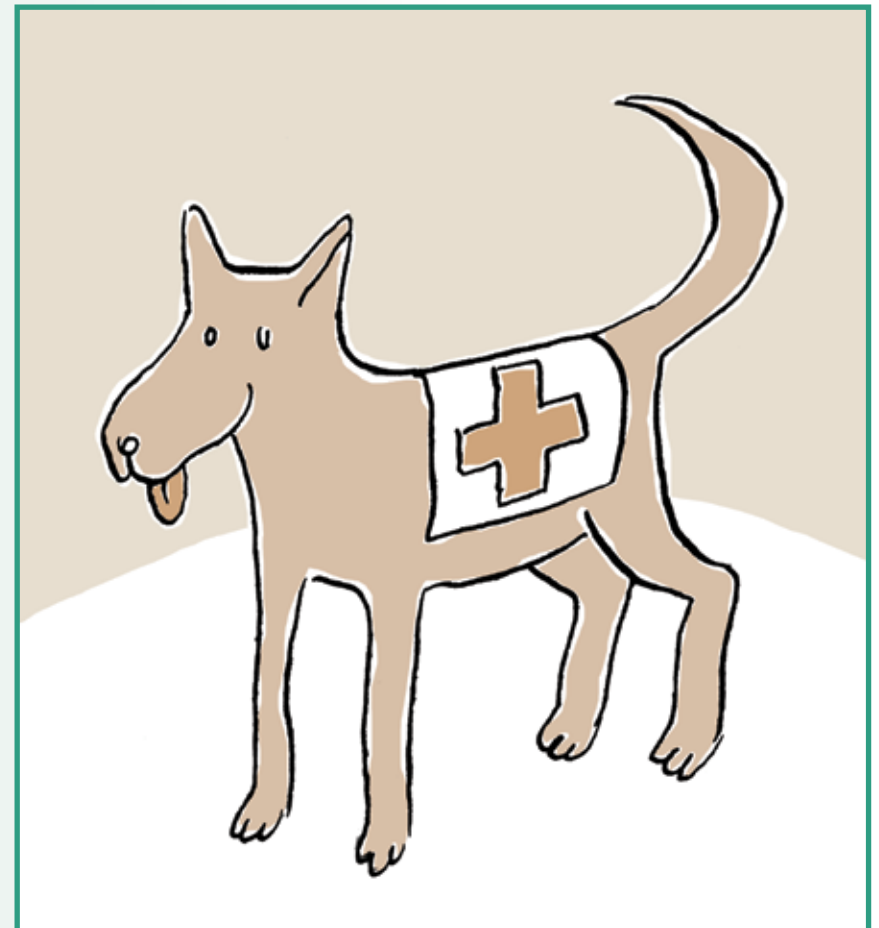

Mentőkutyák és kutyás mentők

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

11. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
A	A foglalkozást megelőzően rokonszenvi választás alapján munkacsoportok alakulnak, és a kiadott feladatlapok (D1) alapján felkészülnek a bemutatóra.	Tájékozódás a témával kapcsolatban, a foglalkozás előkészítése Információk gyűjtése és rendszerezése	Csoportmunka – kutatás	D1 (Előzetes feladatok)	
I/a Bemutató az előzetes feladatok alapján					
A	A munkacsoportok megtartják bemutatóikat az előzetesen kiadott feladatlapok alapján. Az 5. munkacsoport által ismertetett mentőkutyás egyesületek közül választ ki a csoport egyet, amelyet a terepmunka keretében alaposabban megismer. 35 perc	Ismerkedés a mentőkutyás szervezetek tevékenységével Információk gyűjtése és rendszerezése	Csoportmunka – prezentáció	A bemutatóhoz szükséges technikai eszközök	P1 (Háttérinformációk Mancsról) P2 (Háttérinformációk a mentőkutyákról) P3 (A Nyíregyházi Mentőkutyás Egyesület)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/b A terepmunka előkészítése					
A	<p>A tanár röviden ismerteti a terepmunka célját. A csoport megválasztja a szervezőbizottságot, amely meghatározott határidőre elkészíti a javaslatot a terepmunka lebonyolítására (D2).</p> <p>Másik lehetőség, hogy az előzőleg alakult csoportok készítenek hálótervet maguknak. Ez esetben a végén tervük rövid ismertetésével párhuzamosan számolnak be a tereptapasztalatokról is.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Cél- és feladatkijelölés</p> <p>Döntés</p> <p>Felelősségvállalás</p>	Frontális osztálymunka – választás	D2 (Javasolt szempontok a terepmunka tervének elkészítéséhez)	P4 (Résztevő megfigyelés)
I/c A terv elkészítése					
A	<p>A szervezőbizottság ismerteti az elkészült hálótervet. Vagy egy nagyméretű posztert készít róla, vagy kivetíti. A többiek hozzászólnak és véglegesítik a tervet.</p> <p style="text-align: right;">45 perc</p>	<p>A terepmunka megtervezése</p> <p>Szabályalkotás</p> <p>Konszenzuskeresés</p>	Frontális osztálymunka – közös tervezés	<p>Az elkészült hálóterv</p> <p>Poszter és gyurmragasztó vagy fólia és írásvetítő vagy pendrive (CD), számítógép (laptop), projektor, vetítövászón</p>	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
A terepmunka lebonyolítása					
A	A csoport a terveknek megfelelően megvalósítja a gyakorlatot.	Terepmunka Információk gyűjtése Empátia Reflektivitás	Egyéni és csoportfel- adatok – résztvevő megfigyelés, interjú, hang- és videofelvétel készítése, fotózás	A tervben megha- tározott eszközök	
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
A terepmunka tapasztalatainak bemutatása					
A	A bemutató formáját, módszereit, valamint a nyilvánosság körét a közösen elkészített terv tartalmazza. 30 perc	A terepmunka tapasztalatainak bemutatása Információk rendszerezése Önkifejezés Véleményalkotás	Egész osztály együtt – bemutatók	A bemutató anyaga és az ehhez szükséges technikai feltételek D3 (Fotók a tevékenységről)	

MELLÉKLETEK

P1 – Egy mentőkutya, akinek szobrot állítottak

Mancs jelzett életet a romok alatt. – Interjú Lehoczky László Indiában járt miskolci mentőssel

Hazatért csütörtök este Magyarországra Mancs és az a háromfős mentőcsoport (Lehoczky László, Manga Mihály, Kertész Gábor), akik Salvador után Indiába utaztak embereket menteni. Lehoczky Lászlónak, a miskolci Spider mentőcsoport tagjának Indexnek adott interjúja szerint furcsa volt, hogy a kutya jelzett életet a romok alatt, de gépek hiányában nem lehetett a túlélőket kimenteni a romok alól.

– *A salvadori földrengés után rögtön utaztak Indiába?*

– Elég fárasztó volt, hiszen a salvadori mentés után itthon is akadt elég munka, pihenni nem tudtunk, és kimerülten indultunk Indiába, hisz késlekedni nem lehetett. A közalapítványnál végzett karitatív munka kezd egyfajta főállássá kialakulni.

– *Mennyi ideig voltak Indiában?*

– Öt napot töltöttünk saját szabadságunkból egy közalapítvány terhére Indiában. A kiutazásnál a budapesti indiai követség segítségére szorultunk, ők soron kívül, szombaton is kinyitottak, hogy vízumot tudjanak adni nekünk. A követségről a vízumon kívül egy olyan utazási dokumentummal is elláttak, melynek segítségével mindenfelé, korlátok nélkül tudtunk utazni.

– *Hol dolgoztak?*

– Indiába érkezésünkkor felkerestük a magyar követséget, és ott tájékoztunk a helyzetről. Pár óra elteltével Ahmedabad városába szállítottak, ahol elkezdtünk a mentést. Az utakon közlekedni lehetetlen volt, minket is egy-egy segélyszállítmánnyal megrakott terepjáró vagy helikopter vitt el a mentési helyszínekre, otthagytak, és nekünk kellett gondoskodni a vissza fuvarról.

– *Ha jól tudom, nem találtak túlélőket.*

– A kutya, Mancs, jelzett életet a romok alatt, de nem voltak gépek, amivel a súlyos tömböket el lehetett volna takarítani. Sajnos mi csak annyit tehattünk, hogy megjelöltük az élők és holtak helyét, és folytattuk tovább a kutatást. Furcsa volt. Mikor az indiai kormány kijelentette, hogy nem lehet tovább kutatni túlélők után, tudtuk, hogy munkánk véget ért. A főszerepet az orvosok vették át.

– *Hogy élnek a térségben az emberek?*

– Nehezen. Kezdetleges, fóliával takart építmények alatt laknak, nehéz az ellátásuk friss vízzel, étellel. A szerencsétlenségben az a szerencse, hogy jó az időjárás, 12 fok körüli a hőmérséklet, és hogy nem esett az eső.

– *Mekkora pusztítást végzett a földrengés?*

– A földrengés egy Magyarországnyi területet érintett, 300 kilométeres átmérőjű körben a házak 90 százaléka elpusztult, a még lábbon maradtak pedig életveszélyesek, néhányat az utóregések ledöntöttek. Nincs áram, nincs víz, közlekedni szinte lehetetlen. Miután a kormány elrendelte a mentési munkálatok végét, beláttuk, hogy ide minél több orvosra, segélyre van szükség.

2001. február 2. péntek 13:27

(Forrás: <http://index.hu/politika/belfold/lehoczky>)

Megemlékezés Mancsról

Mancs élete tizenhárom éve alatt több ezer bevetésen vett részt földrengés, földcsuszamlás sújtotta területeken három földrészen, mentett árvizek idején, emberek sokaságát találta meg (1996, Egyiptom, Kairó – házomlás; 1997, Kolumbia – földrengés; 1997, Olaszország – iszaplavina; 1998, Törökország, Izmit – földrengés; 1998, Venezuela – sárlavina; 2000, Salvador). Mancs kutya volt, emberi tulajdonságokkal – mondta búcsúztatóján Miskolc város polgármestere. Ez a kutya Miskolc jelképévé, az életmentők szimbólumává vált.

A mentőkutya nemzetközi hírnevét egy törökországi földrengés idején szerezte, amikor a katasztrófa után több nappal élve talált meg egy kislányt a romok alatt.

A németjuhász volt az első mentőkutya, „akinek” szobrot állítottak. Szanyi Borbála szobrász alkotása ma Miskolc belvárosában áll.

Lehoczky László, a miskolci mentőcsapat vezetője Mancs halála óta egy másik kutyával, Radarral végzi embermentő munkáját.

Különleges kutya volt-e Mancs? – Részletek egy internetes fórumból

Szerintem Mancs is csak ugyanolyan kutya volt, mint a többi száz- meg százezer... Mert neki meg volt tanítva, hogy mit tegyen, és ő csak azt tette. Viszont én azokat a kutyákat tisztetem, akik feláldozták az életüket a gazdájukért. Hallottam pl. már olyat, hogy a sivatagban nagy por volt, és az autóban semmit nem lehetett látni. Egy gyerek biciklizett, és a kiskutya ezt észrevette, kiugrott a kocsni elé, hogy megálljon. Ha a kutya nem ugrott volna a kocsni elé, a gyerek meghal... Így ő halt meg... És Bobby, a westie is nagyon tiszteletre méltó, amiért olyan hűséges volt. És ez az, amiért minden kutyát tisztelni kell. Ez az, amiért Mancsot is tisztelni kell, és nem a betanult embermentéseiért. Szerintem... (Dione)

Szerintem Mancs megérdemli, hogy emlékezzenek rá, mert nagyon aranyos, kedves és szép kutya volt. Nem csak azért mentette meg az embereket, mert olyan kedve volt. Bárcsak tovább élt volna!!!! Mancsnak jár ez!! Sok ember köszönhet neki valamit (az életét pl.). (Kata)

Sok kutyát ismerek, aki aranyos és szép... Sok terápiás és vakvezető kutya is van... És mi van, ha szép? Szerintem egy csúnya kutya – akiket sok esetben a megvető „korcs” szóval jeleznek, mert hát a szerelemkutyák kevés esetben szépek... – is van olyan, akit tisztelni lehet. De mindegy, nem mondom, hogy nem érdemli meg, hogy tiszteljük. Csak azt, hogy semmiben nem különbözött a többi kutyától. (Dione)

Mancs egy nagyon ügyes kutya volt. Nem „csak” emberéleteket mentenek a hozzá hasonló kutyák, hanem arra is felhívják a figyelmet, hogy mire képesek ők valójában, ha szeretik őket és törődnek velük. Rengeteg kutya áldozta fel magát már az idők során az emberekért, sokan szolgálták kiemelkedően az emberiséget, mint Mancs is – és az embereknek kellene is olyanok, mint Mancs, mert ezt néha elfelejtik. (Kata)

P2 – Háttérinformációk a mentőkutyákról

Miért éppen a kutya?

Talán csak a véletlenül múlt, hogy a könnyen szelídülő mocsári hiúz nem lett valódi háziállat. Az ókori Egyiptomban vízivad apportírozására használták, ám ebből a szerepköréből kiszorította a kutya, egerésként pedig nem versenyezhetett a macskával.

Háziállataink közül minden kétséget kizáróan a kutya az, amelynek domesztikációja a legtökéletesebben sikerült. Remekül megállta a helyét mindenféle körülmények között az Egyenlítő-től a sarkokig, az élet számtalan területén segítette gazdáját, és nem bukott meg az utolsó, talán minden eddiginél nehezebb vizsgán sem: képes volt alkalmazkodni a városi körülményekhez, és otthonra lelni az ember által létrehozott szürke kőrengtetegben.

A kutya alkalmasnak bizonyult arra, hogy egyrészt a legszűkebb életterületet is megosszuk vele, másrésztől azonban a legtágabb mozgásszabadságot élvezze az ember oldalán. Ott szuszog az ágy mellett a hálószobában, ugyanakkor minden további nélkül elkísérheti gazdáját a nyaralására, a piacra vagy akár a munkahelyére – nincs még egy állat, amelyről mindez egyszerre volna elmondható. Mindez korántsem véletlen, bár az, hogy így alakult, három tulajdonság szerencsés egybeesésének köszönhető – ha a háromból csak egy is hiányozna, nem élhetne velünk oly szorosán együtt, ahogy megszoktuk. Az egyik a falkaösztöne, a másik a se nem túl kicsi, se nem túl nagy mérete, a harmadik pedig a ragadozó mi-volta. Azok az állatok, amelyeknél e három együttesen nincs meg, mind kiestek a rostán. Hogy miért? Lássuk csak, mi teszi ezeket az adottságokat oly fontossá az emberrel való együttélés szempontjából.

A falkaösztön nem szorul különösebb magyarázatra. A kutyának nem okoz nehézséget tökéletesen beleilleszkedni a szűkebb emberi

közösségbe, mivel ősenek, a farkasnak családi szerveződése erősen hasonlít a miénkre. A falkában vadászó ragadozó számára természetes dolog, hogy portyázás közben mozgását a csoport többi tagjáéval összehangolja – ez teszi lehetővé azt, hogy akár teljesen idegen terepen is biztonsággal kövesse gazdáját.

A kutya átlagos mérete alatta marad az emberének, ezért a rangsor általában könnyen kialakítható. Léteznek természetesen háziállatok (mint a ló, a teve vagy az elefánt), amelyeknek testi ereje jócskán meghaladja az emberét, ezek irányítása azonban komoly felkészültséget igényel – azon felül, hogy sehogy sem helyezhető el a lakásban. A túlságosan parányi élőlényeknek ugyanakkor gondot okoz a szemmel követése. Ezek az állatok „más dimenzióban” mozognak: állandóan figyelni kell, hogy rájuk ne lépünk, s ha otthon, a lakásban megtalálják is a helyüket, házon kívülre legfeljebb ketrecben vihetők. Ember és medve között ritkaság az ilyen meghitt kapcsolat. Az egyenlőtlen erőviszonyok miatt a mackó sohasem lett háziállat, noha a világ különböző tájain egykor számos természeti népnél volt szokás a medvebocsok nevelgetése.

Hogy a ragadozó életmód miért könnyíti meg az emberrel való együttélést, az első hallásra talán nem egyértelmű, de rögtön világossá válik, ha összehasonlítjuk saját étrendünket a kutyáéval és, mondjuk, a lóéval. A kutya (szemben a macskafélékkel) opportunista ragadozó, amely nem sértődik meg akkor sem, ha főzelékkel kínálják – végtére is a farkas a zsákmányul ejtett patásnak először a zsigereit falja fel, benne a félig emésztett, „előkezelt” növényi táplálékkal. Ahol az ember jóllakik, ott a kutya is megtalálja a számítását, a növényevő állat viszont hoppon marad. A városi körülmények között megoldhatatlan problémát jelent mind a legeltetés, mind pedig a takarmányraktározás (a lakótelepi házakra elfelejtettek szénapadlást tervezni a meggondolatlan mérnökök). Ráadásul a fűevők a legcsekélyebb hajlandóságot sem mutatják a szobatisztaságra, amire az üreglakó ragadozóknak természetes késztetésük van.

Az emsemakákót hazájában kókuszdiószedésre idomítják. A majmok azonban túlságosan ügyesek és kíváncsiak ahhoz, hogy a lakásban szabadon élhessenek, ketrecbe zárva pedig szenvednek. Ha gondolatban végignézzük a számításba jöhető állatok sorát e három szempont szerint, kiderül, hogy a kutyának jószerével nincs vetélytársa. A macska a legkisebb lakásban is elfér, táplálása sem okoz gondot, de – mint magányos vadásznak – természetétől idegen a „kötelékben mozgás”, az emberrel való közös tevékenység tehát esetében az otthon közvetlen környezetére korlátozódik. Az oroszlán ragadozó is, falkaállat is, csakhogy méretéből adódóan a rangsor alkalmadtán valószínűleg az ő javára dőlné el – nem is lett belőle soha háziállat. A kecske méretben megfelelne, csoportban is él, de mint a növényevő patások általában, ott potyogtatja el a bogyoit, ahol éppen jár. A sertés megtanítható a szobatisztaságra, nem is válogató, de nagyságban még a legkisebb fajtái is a legtermetesebb kutyákkal vetekednek – egy kétszáz kilós hízót pedig kevesen tudnak dédelgetnivaló házi kedvencként elképzelni. Némelyik rágcsláló – például a degu – könnyen megbarátkozik az emberrel, de apró mérete miatt „más dimenzióban él”. Számára az ember valóságos hegy, amit meg kell mászni, s ez határt szab az együttélés lehetőségeinek.

Lámpással keresve sem találunk tehát még egy állatfajt, amely a kutya helyébe léphetne. Az állatok tekintélyes részének tudományos neve az adott faj élőhelyéről árulkodik: „sylvestris” (erdei), „aquaticus” (vízi), „terrestris” (földi), „campestris” (mezei) és így tovább. A kutyát a rendszerezők a „familiaris” jelzővel tisztelték meg, jelölve annak, hogy olyan állatról van szó, melynek természetes környezete az emberi család.

(Forrás: <http://www.kutya.hu/read.php?u=0001/mas3.htm>)

Néhány szó a mentőkutyaképzésről

Sokak számára tűnik egyszerűnek a mentőkutya-kiképzés, és rendkívül divatossá is vált. Úton-útfélen hallhatunk „szakértő” hozzászólást, sokszor jóindulattal, de mindenféle tapasztalaton alapuló hozzáértés nélkül. Nehéz vagy könnyű mentőkutyát képezni? Melyik a legjobb mentőkutya? Mennyi idő kell egy ilyen kutya képzéséhez? Stb.

Először is azok számára, akik véleményt szeretnének alkotni, ajánlom, hogy készítsenek fel és vizsgáztassanak le egy kutyát, és ezt persze nem egyszer, hanem kétszer-háromszor (hisz vizsgáinkat évente kell megújítani), és nem Magyarországon, hanem külföldön, ahol minden helyzet és minden bíró idegen. Érdekes, hogy e munkát minősítő, bíráló „szakértők” között ilyen nem találhatunk. Olyan azonban annál inkább, akit néhány hét/hónap tréning után már mint „mentőkutyást” köszönhetünk. Hogy miért teszem idézőjelbe? Mert egy mentőkutyás nem kívülről, hanem belülről válik azzá, ami, na és persze rengeteg gyakorlással. Attól, hogy valaki egyenruhába bújlik és vörös keresztet hámot tesz kutyájára, attól nem válik mentőkutyássá.

Mi is kell hozzá? Rengeteg munka, felelősségtudat és alázat. Alázat az emberek és a kiképzés iránt. A mentőkutyák képzését egy kívülálló nyugodtan nevezheti unalmasnak és egyhangúnak, hisz szituációs gyakorlatok végtelen sorából áll. A fegyelmező és ügyességi feladatok képzése és stabilizálása viszonylag rövid idő alatt (kb. 1 év) megtörténik. Már mint a minimum. Ahogy a keresési minimum követelmények is elsajátíthatók ennyi idő alatt. Hangsúlyozom, a minimum. Merthogy aki lelkiismeretes, rendelkezik szakmai hozzáértéssel, az nem elégszik meg a vizsga által követelt minimum tudással. Még sok más gyakorlatot is el kell sajátítania a kutyának és vezetőjének ahhoz, hogy a munkaérettséget elérjék.

A fegyelmező gyakorlatokat bővíthetjük a futás közbeni pózos gyakorlatokkal, a kézjellel/sípjellel való munkával, a nagy távolságról

való irányíthatósággal, a nagy mennyiségű és kutyát is tartalmazó csoportban való munkával, de hát ezt még sokáig fokozhatnám, de én inkább az olvasó fantáziájára bízom a feladatok továbbfejlesztését.

A romkutató munkát is tovább lehet fejleszteni, igényes és egyre nehezebb búvóhelyekkel, zavaró kutyákkal, emberekkel, zajokkal, a kétféle (irányított és önálló) munka megkövetelésével stb. Egyszer egy eredményes vadászkutya-kiképzőnek meséltem arról, hogy milyen munkát várunk el egy romkutató kutyától, mire ő csodálkozva mondta: „De hát ez két kutya munkája! Egy vizsláé és egy retrieveré. Azaz, az egyik messze és önállóan dolgozik, a másik közel és irányítást igényelve.”

Mi tehát két kutyát bújtatunk egy bőrbe: egyrészt teljesen önálló döntéseket, „ötleteket” várunk kutyánktól, másrészt pontosan irányítható mozgást, keresőmunkát. Rengeteg idő, míg a kétféle munka összeér, s komoly technikai tudást követel. Ez talán az IPO munka kettősségéhez hasonlít: jó nyomkövető (kiegyensúlyozott, precíz, pontos) és jó őrző-védő (temperamentumos, bátor, önálló, mégis kezelhető) kutya ritkán jön össze, sokat kell keresni egy ilyen kutyát. A magas szinten dolgozó, terhelhető, önálló, de mégis irányítható mentőkutya megtalálása és kiválasztása sem egyszerű dolog, de ha professzionális munkát szeretnénk végezni, magasra kell tenni a mércét, megfelelő ebet kell találni a munkához. És még ez sem elég, kitartó következetes munkával kell fölkészíteni a kutyákat. Aki vállalja a kihívást, és valóban meg szeretné ismerni munkánkat, azt szívesen látjuk.

Ki a világ legjobb mentőkutyája? Gyakran kérdezik tőlünk a tévében, utcán vagy munka közben. A válasz egyszerű: jó és rossz mentőkutya van. Eredményes és eredménytelen – csak ebben mérhető egy mentőkutya munkája: mennyire megbízható, mennyire befolyásolhatatlan a külső körülmények által (zaj, szagok, fények, emberek stb.), mennyire biztos a jelzésmódja.

A mentőkutyák munkájának legkézzelfoghatóbb mércéje egy mentőkutyaverseny vagy -vizsga. Hallom is már a kérdést: „Nem egy éles

bevetés?” Hát nem. Az éles bevetések minden alkalommal rontanak a kutyákon (sokáig kell keresni, legtöbbször eredmény nélkül), és általában nem lehet ellenőrizni az eredményességét. Ennek oka, hogy nagyon sokszor dolgozunk olyan eseteknél, amikor nem kerül elő az eltűnt személy. Aztán már ember legyen a talpán, aki megmondja, hogy ott volt, csak nem találtuk meg, vagy nem volt ott, vagy nem mentünk el addig, ahol volt stb. Tehát ilyenkor nélkülözük a kontrollt.

A megrendezett gyakorlások, versenyek során tudjuk, hogy hány ember tűnt el, és ennek függvényében folyamatosan figyelemmel kísérhetjük a kutya keresésének eredményességét, a keresési stílust, a munkaintenzitást, a jelzéseket. Mindezt annak a függvényében figyelheti meg a bíró, hogy pontosan tisztában van azzal, hova is van elrejtve a személy. Tehát ő észreveszi, és értékeléskor a kutya-vezetővel is tudatja, hogy a kutya mennyire dolgozott „kéz alatt”, elment-e a személy mellett, vagy rögtön megtalálta és jelezte stb. Tehát a versenyeken, vizsgákon való részvétel állandó kontrollt ad, és szinten tartásra kényszerít. Szép dolog a gyakorlás is, de a kutya tanulékony jószág. Azok, akik állandóan egy azon romon tréningeznek, gondoljanak bele, olyan feladat elé állítják a kutyájukat, mint otthon a komódban a zoknikeresés.

Van három fiók, vajon melyikbe raktam? Mert a kutyák pillanatok alatt megtanulják, hogy hol vannak búvóhelyek, s innentől a keresési gyakorlat jelzőgyakorlattá egyszerűsödik. Jól tudjuk, a keresőkutya munkájának az egyik legfontosabb része a keresés. De hiába keres jól egy kutya, ha nem tökéletes a jelzése, ha nem ugat kitartóan, esetleg otthagya a személyt.

S ha valaki szerint még mindig nem fontos a vizsga, akkor az csak egy kérdést tegyen föl magának: ő vajon befeküdne egy olyan sebész kése alá, aki nem végzett egyetemot, és nincs diplomája, csak elmondták neki, hogy hogyan kell műteni, esetleg látott is néhány műtétet. Ugye nem?!

Leczki Sarolta

(Forrás: <http://www.kutya.hu/read.php?u=0308/32.htm>)

P3 – A Nyíregyházi Mentőkutyás Egyesület

A világban bekövetkezett események, a kutyák szeretete arra ösztönölte 1997 végén az akkori Nyíregyházi Polgári Védelmi Körzeti Parancsnokságot, hogy kibővített létszámmal próbáljon életet lehelni a mentőkutyás csoportba. Ehhez sikerült megszerezni Nyíregyháza Megyei Jogú Város polgármesterének, az egyetértő támogatását, aki jóváhagyta, hogy a város által a polgári védelmi feladatokra szánt költségvetési keretből a szervezést és az első felkészítést finanszírozni lehessen.

A médiában felhívás jelent meg, mely arra szólított minden kutya-barátot, hogy jelentkezzen mentőkutyásnak, ha ő maga hajlandó vállalni az ezzel járó feladatokat. Csak a 18 év feletti korhatár volt kitűzve korlátul, bárki bármilyen kutyával jelentkezhetett.

A felhívás sikerrel járt. 1998 februárjára 43 jelentkező adatai álltak rendelkezésre. Először elméleti felkészítésre került sor, melynek során a jelentkezők megismerkedtek a polgári védelem feladataival, néhány alapvető kynológiai (kutyatudomány) ismerettel, valamint a kutyakiképzés elméleti részével és elsősegélynyújtási ismeretekkel. Tavaszra, mire hozzákezdtek a gyakorlati felkészítéshez, már „csak” 12–13 állandó résztvevő járt a kutyájával a képzésre, melyet minden hétvégen tartottak a kialakított fegyelmű és ügyességi

pályán. A felkészítéshez szakmai segítséget nyújtottak a korábban is tevékenykedő mentőkutyások. A felkészítés minden szakaszát egy kisebb házi vizsga zárta.

Még folyt a felkészítés, mikor a csapat legrátermettebb kutyái és gazdáik lehetőséget kaptak a „Night '98” éjszakai keresőgyakorlaton való részvételre Bükkszentkereszt mellett, az erdőben, ahol egy feltételezett repülőszerencsétlenség áldozatait és a csomagjaikat (fekete dobozt) kellett megtalálni. Az újoncok igen sikeresen helytálltak.

A felkészítési sorozat végén, 1998. október 9-én a teljes állomány gyakorlaton vett részt a sóstói erdőben, ahol egy „elkószált kislányt” kellett megkeresniük. A gyakorlatról tudósított a helyi média, és videofilm is készült. A gyakorlatra meghívtuk mindazon szervezetek képviselőit, akik alkalmazhatták a csoport képességeit.

A Polgári Védelmi Parancsnokság vezetése tisztában volt azzal, hogy a képzés befejeztével, ha teljesen magára hagyja a csoportot, az addigi erőfeszítések kárba veszhetnek. De a folyamatos vezetést sem vállalhatta magára, hiszen ez nem tartozik rendeltetés szerinti feladatai közé. Felhívták a csoport tagjainak figyelmét, hogy válasszanak maguk közül vezetőt, keressék meg a hasonló szervezetekhez való csatlakozási lehetőségeket, a Parancsnokság évi két gyakorlás, gyakorlat megtartásához anyagilag hozzájárul, ha ezt a csoport igényli, valamint vállalkozik a riasztásuk elindítására, ha közreműködésüket bármely szerv igényli.

Az első ilyen gyakorlat végrehajtására, hogy ne az ismerős tájakon kelljen mindig dolgozni kutyának és gazdának, megfelelő terepet kerestek, melyet egy Zemplénben megbújó kis településen, Komlóskán meg is találtak. A településen élők vendégszeretete, a helyi önkormányzat segítsége és elsősorban a település környezetének alkalmassága következtében 1999 nyara óta rendszeresen, évente két alkalommal felkerekedik a csapat és gyakorol a hegyes, erdős terepen. Gyakorolnak területkeresést, birkóznak a hosszú távú

gyaloglás megpróbáltatásaival. Végeznek fegyelmező gyakorlást és kötéltechnikával szakadékból mentést. A folyamatos munkában segítenek a speciális helyszínmegközelítő csapat tagjai vagy más, nagyobb gyakorlattal rendelkező mentőkutyások.

2000 augusztusában a Nyíregyházi Önkormányzat segítségével részt vehettek először Szlovéniában, az ottani hasonló szervezet által rendezett nemzetközi gyakorlaton, melyet már 8 ország mentőkutyásainak részvételével hagyományosan megrendeznek. Reméljük, ez a csoport részére is hagyománnyá válik.

2001-ben a csoport teljesen önállóvá vált azzal, hogy egyesülettől alakult. Az induló tagok legaktívabbjai ma is kiemelkedő szerepet játszanak az egyesület szervezésében, irányításában.

1998-ban alakult Nyíregyháza Város és a Polgári Védelem kezdeményezésére. 1999-ben a Magyar Katasztrófavédelem Egyesület VII. csoportja lett (ebben tevékenykedett akkor Lehoczki László és Mancs). 2001-ben önálló egyesület lett Nyíregyházi Mentőkutyás Egyesület néven. 2005-ben csatlakozott a KARISZ-hoz (ennek tagja most Lehoczki László). Jelenleg 20 mentőcsoport alkotja a szövetséget, de együttműködnek még több alapítvánnyal, egyesülettel: Felső-Tisza Alapítvány, Állatbarát Alapítvány, Atlantic Búvár Egyesület stb.; állami szervekkel: rendőrség, katasztrófavédelem, határőrség. 25 fő tagsága van (vizsgázott: búvár, alpinista, elsősegélynyújtó, vízimentő, önkéntes tűzoltó, kutyavezető, kutyakiképző; segítenek még: tolmácsok, informatikusok). Kutyák száma: bevezethető 3, tanul 3.

Az évi bevételek száma egyre nő, anyagi okok miatt országosan maximum 20 bevetést tudnak vállalni.

Bevétel: eddig senkitől sem kaptak pénzt, kiadásait saját maguk és az adó 1%-ból fedezik. Folyamatosan képzik magukat és kutyáikat, évi több belföldi és külföldi gyakorlatuk van.

P4 – Résztvevő megfigyelés

A résztvevő megfigyelés és a terepmunka: szemlélet és módszer összefonódása a kulturális antropológiában

Mi a résztvevő megfigyelés?

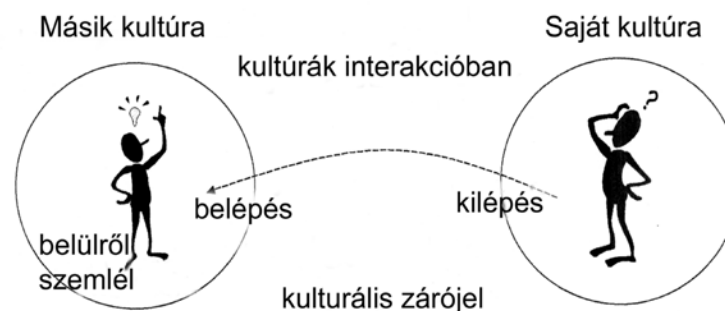
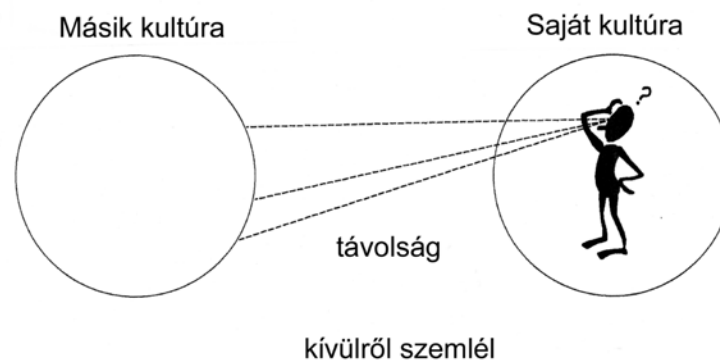
A résztvevő megfigyelés a kulturális antropológia (a különböző kultúrákkal és az emberi viselkedésmódokkal foglalkozó tudomány) sajátos módszere, mely egyúttal egy másokat elfogadó, megértő szemlélettel párosul. Terepmunka során alkalmazzák. Ez azt jelenti, hogy az antropológusok törekvése, hogy minél több időt töltsenek a kutatás – a megfigyelt események, rítusok stb. – helyszínén a megfigyelt személyekkel, vagy minél több alkalommal visszatérjenek oda, és minél több információt gyűjtsenek a megfigyelt közösségről, csoportról, jelenségről, rítusról. Ennek érdekében aprólékosan leírják, lejegyzik a napi történéseket, eseményeket, hogy ezeken keresztül ők maguk is átéljék a megfigyelt személyek életét, érzelmeit, problémáit, munkáját stb. Így jobban megértik azokat. Ezt „sűrű leírásnak” vagy etnográfiai (vagyis aprólékos, részletes) leírásnak is nevezik. A terepmunka és a résztvevő megfigyelés egyik érdeme, hogy nem a megfigyelő szemüvegén keresztül kívülről, hanem az érintettek szemével belülről képes feltérképezni, hogyan látják saját helyzetüket, saját kultúrájukat, ők hogyan élik meg, mit gondolnak bizonyos szokásokról, jelenségekről, ami számunkra, kívülről, távolról nézve furcsa, érthetetlen, szokatlan lehet.

Így többet megtudunk a különböző kulturális, szociális háttérrel rendelkező emberek életmódjáról, mások – számunkra ismeretlen, furcsa, szokatlan, idegen, távoli vagy közeli kultúrák képviselőinek – viselkedéséről, mentalitásáról, mintha például csak statisztikai adatokból vagy felületes megfigyelésekből indulnánk ki, mert közvetlenül az adatközlőkkel, informátorokkal dolgozunk, élünk együtt, tanulunk tőlük, elvegyülünk köztük.

Ennek segítségével megérthetjük, hogy az emberi közösségek különböző fizikai, környezeti, történeti és társadalmi helyzetekhez képesek alkalmazkodni, nyilvánvalóan eltérő módon. Ez azt a célt szolgálja, hogy elfogadóbbak, toleránsabbak legyünk másokkal, és jobban megértsük mások viselkedését.

A megfigyeléseket fontos rögzíteni, ezért a terepmunka elengedhetetlen eszköze a terepmunkanapló, melybe a kutató minden egyes alkalommal „sűrű leírással” lejegyzik a történéseket, eseményeket, érzéseket, hangulatokat, a rítust magát, és amit a vizsgált személyektől hallott. Fontos, hogy nem vázlatot, hanem részletes leírást készítünk, amiből aztán később jobban vissza tudjuk idézni az eseményeket; nem a résztvevő személyek előtt jegyzetelünk, de minél előbb rögzítjük a tapasztalatokat. Ez csak a már kialakult bizalmas viszony esetében lehetséges, ahogyan a vizuális eszközök használata, ha már elég bizalmas a kapcsolat a megfigyelttel, és azokat nem zavarja a fotózás vagy videokamera használata.

A résztvevő megfigyelő szemlélet lényegét a mellékelt ábrák szemléltetik.

RÉSZTVEVŐ MEGFIGYELÉS

Magyarázat az ábrához

Az 1. ábrán a megfigyelés egy közismert formája látható. Itt a szemlélő a megfigyelt eseményt, személyeket stb. külső pozícióból szemléli. Mivel bizonyos távolságból kívülről szemlélődik, nem vesz részt a folyamatokban, saját mércéhez, saját szokásokhoz, a saját kultúra és társadalom, csoport, környezet stb. elvárásaihoz méri a más, az eltérő jelenségeket. Így a sztereotipizálás, az előítéletek gyakran észrevétlenül, tudattalanul is benne vannak szemléletünkben, másokról, helyzetükről alkotott véleményünkben, és hajlamosak vagyunk a megalapozatlan megállapításokra, téves következtetésekre levonására, általánosításokra. Ennek a megfigyelési módszernek az a hátránya, hogy a megfigyelő nem feltétlenül értelmezi helyesen a látottakat, illetve sok információ elkerülheti a figyelmét. Sokszor statisztikák, egyes jelenségek összefüggéseikből való kiemelése jellemző, ami veszélyezteti a realitást.

A 2. ábrán a megfigyelő részt vesz az adott közösség életében, mind a hétköznapiakban, mind az ünnepeken, az esemény, a rítusok, az ünnep stb. folyamatában. Nehezebb megfigyelési pozíció, hiszen nem szabad elfelejteni, hogy ő nem a közösség részeként érkezik oda, de részévé kell válnia, elfogadtatni magát, jelenlétét annyira, hogy jelenléte már hétköznapivá, észrevétlenné váljon. Miközben tanulmányozza a helyzetet, maga is kicsit mássá válik, hogy megélve értse meg az érintettek szerepeit, helyzetét, kultúráját, szokásait. Ehhez nagyfokú empátiára és beilleszkedő, alkalmazkodó hozzáállásra van szükség. Ezt tudatosítja magában a megfigyelő, mikor belép egy másik kultúrába, maga mögött hagyva a saját kultúra által meghatározott világszemléletet. Ebben a szituációban több, rejtett összefüggésnek, más nézőpontból nem megfigyelhető dolgoknak is tanúni lehetünk, és megérthetjük a másikat, a más gondolatait, érzéseit, problémáit, nem pedig a magunk elképzelése alapján nézünk rá, felületes információk alapján.

A módszer különösen alkalmas kis közösségek, rítusok, egyedi jelenségek megfigyelésére, mert alapelvünk, hogy adott dolgot önmagában és nem valamely külső mérce szerint vizsgálunk, valamint, hogy célunk nem a minősítés, hanem a tényszerűség és megértés.

Gondolatok a résztvevő megfigyelés oktatásban való alkalmazásához

Az iskola mint a résztvevő megfigyelés terepe

Az antropológiai résztvevő megfigyelés lényege, hogy képesek vagyunk megértéssel megragadni mások világképének lényegét, és ezzel hozzájárulunk saját világképünk tágításához. Ezért a megfigyelés tartós, minél részletesebb, minél több mozaikot gyűjt össze a megfigyelő adott témáról, amelyekből egy egész kép tevődik végül össze. Ezért a résztvevő megfigyelés pedagógusok és diákok által is alkalmazható összetett folyamatot jelent, melynek során a másikkal, más csoporttal, általában másokkal, mások helyzetével, nézőpontjaival való megértő azonosulást ismerjük meg és gyakoroljuk. Ezzel párhuzamosan *a tanulás mint megismerési folyamat integrálódik a tudatba, amelynek a megismerő maga is aktív része*. A tanítási-tanulási folyamat így a megfigyelés helyszíne, módja, tartalma egy időben, azaz „terepe”.

A résztvevő megfigyelés tulajdonképpen egy *megismerési-feldolgozási-értelmezési módszer*, amelynek segítségével egy komplex témakört, témát *belső szemlélőként dolgozunk fel*.

Mint módszer fontos követelménye, hogy minél több információt gyűjtsünk az adott témáról, jegyezzünk fel mindent, hogy képesek legyünk a pontos leírásra. Ez az etnográfiai leírás jellemzője: aprólékos, pontos, amiből aztán kiemelhető a lényeg, megrajzolhatók a különböző kontextusok, háttértényezők. Így segít a résztvevő megfigyelés például egy esettanulmány „antropológiáját” elkészíteni adataink alapján. Adataink összevethetők mások információival

(csoporttársak, tanárkollégák, más tudományok), ami már az „etnológiai” vizsgálathoz hasonlít.

Azért fontos alapja a megismerésnek, mert jó elméleti alapot, tendenciát nyújt a megértéshez, és nagyobb a valószínűsége, hogy erre támaszkodva az ismereteket konkrét esetre jobban tudjuk alkalmazni.

Az antropológiai „laboratórium”

Ellentétben a természettudományos feldolgozással, a konkrét eszközanyagra, kísérletekre való támaszkodással, itt inkább a felfedezésre, egy nyitottabb kísérletezésre lehet építeni. A zártabb, előre meghatározottabb labormunka helyett az antropológiai terepmunka feldolgozási módja mélyebb, mert az új, az ismeretlen vagy kevésbé ismerttel tartós, mély kapcsolatba hoz, még hozzá alkalmazkodással annak természetéhez, más értékek, ideológiák, társadalmi csoportok létformáihoz, valamint új értékrendhez, ideológiákhoz, és ami a tanulási folyamatra nézve legjelentősebb: minden gyakorlati tényezőhöz.

Ez azt jelenti, hogy *kilépünk a könyvek, a könyvtári, iskolai szék világából*, és gyakorlatilag nem a másokról, az ismeretlenről szóló kuriózumok gyűjtését folytatjuk, hanem *közvetlen kapcsolatba kerülünk azok valóságával*.

Eredmény: változás a viselkedésben, az egzotikus szokás már nem egzotikus szokás, hanem kitapintható, megismerhető, kézzelfogható közelségbe hozható tevékenység, amely egy rendszer része. A tanulásra nézve ez annyit jelent: a rendszer megismerése és megértése mint önmagával koherens együttes és mint egész tanulmányozása a részek, részletek megismerésének igényességével.

A kutatási technika lényege

A résztvevő megfigyeléses kutatás azt jelenti, hogy az új információk keresése, gyűjtése, az adatközlőktől és/vagy más információforrásokból való adatok keresése más, megelőző interpretációk nélkül

történik. Nem előfeltételezéseket, már meglévő véleményeket, viszonyulásokat akarunk alátámasztani vagy elvetni, hanem kialakítani egy saját tapasztalati képet valamiről reális, az érintettek által is elfogadott, hiteles forrásból származó információkkal, melyek az ő nézőpontjukat is tükrözik. Erre épül egy másokkal, más véleményekkel, kutatásokkal való párbeszéd. A megfigyelőnek az is feladata, hogy a rendelkezésre álló elméletekkel párbeszédet kezdeményezzen, melyben támaszkodik saját konkrét tapasztalataira. Elmélet és tapasztalat, saját és más megközelítés tehát dialektusba kerül egymással. Ehhez a tanulási folyamathoz elengedhetetlen, hogy a tanár is értse meg, fogadja el, és valóban tartsa fontosnak a személyes tapasztalatok jelentőségét és lényegét.

Az antropológiai résztvevő megfigyelő szemléletről

A megfigyelt tereppel (téma, tanítványok, saját közösség, más közösségek stb.) való találkozás új percepciót eredményez a másokkal/tanulással való találkozásban. Az új percepció látásunk fókuszán alakít, és folyamatosan lehet gyakorolni a hétköznapi és ünnepek alkalmával otthon, iskolában és iskolán kívül. Például valaki tudatosan figyeli környezetét utcán, utazás, szórakozás, tanulás közben, látja és nemcsak nézi mások viselkedését. Az új percepció azonban segít következtetni a megfigyelt dolog, személy, csoport belső tulajdonságaira, belső látására, „mentalitására” stb. Ez a látásmód egyenlő saját világképünk gazdagításával, elmélyítésével és saját természetünk megértésével. Ami még ennél is több: önmagunk finomításával, érzelmileg, intellektuálisan, tudatosan és spontán módon.

(Tomory Ibolya)